

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมพื้นฐานกับธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษา เขตภาคกลาง 3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณธรรมพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับคุณธรรมพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษากับธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษา เขตภาคกลาง 3 โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 108 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมพื้นฐานกับธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาเขตภาคกลาง 3 สรุปผลได้ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณธรรมพื้นฐานโดยรวมในระดับมาก และมีคุณธรรมพื้นฐานในระดับมากที่สุดด้านสามัคคี
2. ผู้บริหารสถานศึกษามีธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน
3. คุณธรรมพื้นฐานโดยรวมและธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาโดยรวมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($R = 0.828$) โดยเฉพาะคุณธรรมพื้นฐานด้านซื่อสัตย์ และขยันร่วมกันมีความสัมพันธ์กับธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาสูงกว่าคุณธรรมพื้นฐานด้านอื่น ๆ

อภิปรายผล

จากการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมพื้นฐานกับธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษา เขตภาคกลาง 3 สามารถนำมาอภิปรายผลในประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1. จากผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติตามคุณธรรมพื้นฐานในระดับมากที่สุด ในด้านความสามัคคี ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะสถาบันการอาชีวศึกษา เป็นสถาบันใน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

88

สังกัดกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีประเพณี วัฒนธรรมที่มีระเบียบวินัย มีความเอื้ออาทรในลักษณะของกลุ่มสังคมขนาดเล็ก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปราการ บุตร โยจันโท (2538 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่าการปฏิบัติตนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ระเบียบ สมจิตร (2542 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่า คุณธรรมของผู้บริหาร โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับจำเป็นมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ คมสัน บุพศิริ (2542 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่าผู้บริหาร โรงเรียน มีพฤติกรรมด้านคุณธรรมอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิมุต หยกพรายพันธ์ (2544 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่าผู้บริหาร โรงเรียน มีพฤติกรรมคุณธรรมในระดับมาก ทั้งนี้โดยสอดคล้องเพียงบางส่วนกับงานวิจัยของ นางลักษณ วิรัชชัย (2550 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่าประชาชนในสังคมไทย มีคุณธรรมจริยธรรมในระดับสูงในด้านความประหยัด ความซื่อสัตย์สุจริต ความสามัคคีและความเป็นกัลยาณมิตร (ความมีน้ำใจ) ในขณะที่พบว่าประชาชนในสังคมไทยมีคุณธรรมจริยธรรมในด้านความมีวินัย และความขยันหมั่นเพียร ในระดับปานกลางค่อนข้างสูงเท่านั้น และผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับทฤษฎีขั้นที่ 3 ของเพียร์เจย์ ที่มีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยพัฒนาจากความคิดของตนและประสบการณ์ทางสังคม ซึ่งเป็นคุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหาร สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของฟรอยด์ด้านซูปเปอร์อีโก้ เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้มีสถานะทางสังคมสูง จึงน่าจะทำให้เลือกที่จะประพฤติตนในทางที่ถูกที่ควร มีเหตุมีผลและเป็นนักปฏิบัติที่ดี

2. จากผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษา มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ต ในขั้นที่ 4-5 ซึ่งมีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับความรับผิดชอบ รักษาระเบียบทางสังคม และประชาชนมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และ สอดคล้องกับทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม ในส่วนดอกและผล ซึ่งเป็นพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนร่วม สอดคล้องกับผลงานของสุวรรณ ทองคำ (2545 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่าผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรีส่วนใหญ่มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับมาก-มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของเกียรติยศ เอี่ยมคงเอก (2546 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่าการบริหาร โรงเรียน โพนินิมิตวิทยาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลงานวิจัยของเฉลิมชัย สมท่า (2547: บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยเขต 1 ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของภาพร เรืองไชย (2547 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่าผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ฐานการศึกษานครนายกมีคุณลักษณะการบริหารในระดับมากด้านภาวะผู้นำในส่วนของความรับผิดชอบต่อตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและความซื่อสัตย์บริหารงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้และมีคุณลักษณะการบริหารในระดับมาก ในด้าน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

89

มนุษย์สัมพันธ์ ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ขนิษฐภัค สิงหลกะ (2549 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่าระดับการปฏิบัติการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเอกชนเขตพัฒนา โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในด้านย่อยในระดับมากที่สุดและระดับมากคิดเป็นร้อยละ 4.76 และร้อยละ 90.48 ของจำนวนด้านย่อยทั้งหมด

ผู้บริหารมีการปฏิบัติในด้านย่อยในระดับมากที่สุดในการบริหารงบประมาณด้วยความชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้ (ภายใต้หลักความโปร่งใส) และ ด้านความมุ่งมั่นในการผลิตนักเรียน นักศึกษาให้มีความสามารถทางวิชาชีพเป็นที่ต้องการของสถานประกอบการ (ภายใต้หลักความคุ้มค่า) ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการบริหารมากกว่า 9 ปี ขึ้นไปจึงทำให้ทราบว่า การบริหารงบประมาณเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ มีความซับซ้อน มีระเบียบขั้นตอนเฉพาะในการดำเนินงาน ต้องดำเนินงานในเวลาที่กำหนดรวมทั้ง มีความเสี่ยงในการดำเนินงาน และการที่มีความมุ่งมั่นในการผลิตนักเรียนเนื่องจากเป็นพันธกิจของวิทยาลัย จากผลการวิจัยซึ่งพบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติ ด้านหลักการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ใน 2 ด้านย่อย คือ ด้านการเชิญผู้นำชุมชนเข้าร่วมประชุม ในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและการแต่งตั้งกรรมการไต่สวนบุคลากร กรณีมีปัญหาการบริหารงานทุกครั้ง ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา มีภาระงานหลักที่ต้องรับผิดชอบในแต่ละปีการศึกษาเป็นจำนวนมากจึงไม่สามารถกำหนดเวลาว่างได้ตรงกับวันเวลาว่างของผู้นำชุมชน และอาจจะเนื่องจากผู้บริหารและบุคลากรส่วนใหญ่ในสถานศึกษาไม่มีวุฒิการศึกษาหรือขาดความเชี่ยวชาญด้านนิเทศศาสตร์และด้านการปกครอง ทำให้มีการดำเนินงานที่ล่าช้าในงานด้านกฎหมาย

3. จากผลการวิจัยพบว่าคุณธรรมพื้นฐานกับธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยที่คุณธรรมพื้นฐานด้านซื่อสัตย์ และขยันร่วมกันมีความสัมพันธ์กับธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับทฤษฎีการพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กซึ่งระบุไว้ว่าการมีพัฒนาการในขั้นสูงจะเกิดขึ้น เมื่อบุคคลมีความรับผิดชอบตามหน้าที่ รักษาระเบียบทางสังคมและการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน ในช่วงลำดับต้นซึ่งสะท้อนคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหาร แต่ส่งผลกระทบต่อส่วนดอกผล ซึ่งสะท้อนถึงการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร สิทธิ (2537 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่าพฤติกรรมกรปฏิบัติงานและพฤติกรรมด้านคุณธรรมมีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูงและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญ สิทธิราช (2542 :

บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่าพฤติกรรมการปฏิบัติงานและคุณธรรมผู้บริหารมีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะการบริหารสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาเป็นสังคมที่ได้รับความสำคัญกับการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อสร้างผลผลิต จึงมีความใกล้ชิด เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน และให้ความสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมประเพณี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยซึ่งพบว่าคุณธรรมพื้นฐานกับธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันโดยรวมในทิศทางเดียวกัน โดยที่คุณธรรมพื้นฐานด้านซื่อสัตย์ และขยันมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าซื่อสัตย์ ขยัน เป็นคุณธรรมพื้นฐานของผู้บริหารที่มีความสำคัญ

ดังนั้นหากรัฐบาลมีเป้าหมายที่จะให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา เขตภาคกลาง 3 มีธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาเพื่อบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพและตามศักยภาพมากขึ้น จำเป็นต้องมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานให้คงอยู่ในระดับสูงต่อไปอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านความซื่อสัตย์และความขยัน โดยดำเนินการดังนี้

1.1 โดยการใช้วิธีการสร้างและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ด้วยกระบวนการเรียนรู้โดยกระบวนการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการ โดยการบูรณาการสอดแทรกในหลักสูตรการเสริมสร้างจริยธรรม

1.2 โดยการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนเพื่อเตรียมความพร้อมในการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร โดยวิธีการสอดแทรก

1.3 โดยมีระบบกลไกในการควบคุม ติดตามการดำเนินงานภายใต้หลักธรรมาภิบาล

2. จากผลการวิจัยซึ่งพบว่าธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษามีการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการมีส่วนร่วมมีระดับปานกลางใน 2 ด้านย่อย คือด้านการเชิญผู้นำเข้าร่วมประชุมในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ด้านการแต่งตั้งกรรมการได้สวนบุคลากรกรณีที่มีปัญหาการบริหารงาน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรดำเนินการ ดังนี้

2.1 จัดระบบและกลไกในการปฏิบัติภารกิจหลักในลักษณะที่เอื้อให้ผู้นำชุมชนสามารถให้ข้อคิดเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในลักษณะที่ไม่เป็นทางการมากขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

91

2.2 เพื่อให้การดำเนินงานด้านกฎหมายโดยเฉพาะในส่วนของการแต่งตั้งกรรมการในการไต่สวน ดำเนินได้ด้วยความรวดเร็วจึงควรเตรียมความพร้อมเพิ่มเติมในด้านบุคลากรโดยการจัดอบรมอย่างสม่ำเสมอพร้อมทั้งกำหนดบัญชีรายชื่อผู้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่

3. จากผลการวิจัยซึ่งพบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีคุณธรรมพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับมากและมีระดับมากที่สุดในด้านความสามัคคี เนื่องจากความสามัคคีเป็นคุณธรรมที่ใกล้เคียงกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วมและเอื้อต่อการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐาน ดังนั้นผู้บริหารจึงควรใช้ความสามัคคีเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

4. ถ้าต้องการให้ระดับธรรมาภิบาลเพิ่มขึ้นจากเดิมต้องพัฒนาระดับคุณธรรมพื้นฐานด้านความซื่อสัตย์และความขยันให้เพิ่มในสัดส่วนที่มากกว่าเดิม เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์ของคุณธรรมพื้นฐานของทั้งสองด้านมีค่าน้อยกว่า 1

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาวิจัยเพื่อกำหนดรูปแบบให้ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการชุมชน
2. ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของผู้บริหารสถานศึกษา
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกับคุณธรรมพื้นฐานและความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษา